

Tehy

Tehy ry
PL 10
00060 TEHY

LAUSUNTO
3.3.2017

Sosiaali- ja terveysministeriö
Kirjaamo,
PL 33, 00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@stm.fi

Viite STM015:00/2015

Asia Tehyn lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä ja eräksi siihen liittyviksi muiksi laeiksi

Tehy ry kiittää mahdollisuudesta kommentoida hallituksen esityksen luonnosta ja pitää siinä esitettyjä uudistuksia ja muutoksia pääosin perusteltuina ja oikeansuuntaisina.

Lakiin ehdotetut muutokset luovat edellytykset sosiaalihuollon valtakunnallisen tietojärjestelmäpalvelun käyttöönotolle sekä asiakastietojen joustavalle käytölle sosiaali- ja terveydenhuollossa. Asiakkaat voisivat jatkossa tallentaa omia hyvinvointitietoja kansalaisten omatietovarantoon. Valtakunnallinen lääkelista vuoden 2021 alusta alkaen lisääisi lääkitysturvallisuutta. Asiakkaalla olisi jatkossa mahdollisuus valtuuttaa toinen henkilö asioimaan puolestaan sähköisesti.

Tehy ry pitää tärkeänä, että kansallinen asiakastietojärjestelmä muodostaa eheän kokonaisuuden, johon kuuluvat myös suun terveydenhuollon, kuntoutuksen ja ensihoidon tarpeelliset asiakastiedot. Tämä on tärkeää saumattomien palveluketjujen ja hoidon jatkuvuuden kannalta.

Kun sosiaalihuollossa siirrytään valtakunnalliseen tietojärjestelmäpalveluun, on ammattihenkilöille järjestettävä täydennyskoulutusta järjestelmän käyttöönotosta ja sen käytöstä. Myös terveydenhuollossa tarvitaan jatkuvaa osaamisen päivittämistä kansallisista tietojärjestelmistä ja esimerkiksi rakenteisesta kirjaamisesta. Hallituksen esityksessä on mainittu (s. 30), että koulutuskustannukset on syytä huomioida järjestelmän investointikustannuksina, mutta niiden määrää ei ole kuitenkaan eritelty. Myös kansalaisia tulee informoida sosiaalihuollon kansallisen tietojärjestelmän käyttöönotosta.

Kun sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedot ovat kattavasti yhdessä järjestelmässä, on olennaisen tärkeää että palveluntajat huolehtivat siitä, että sen toiminnassa syntyviä asiakastietoja pääsevät käsittelemään vain ne työntekijät, jotka tarvitsevat niitä työntehtäviensä hoitamisessa. Organisaatioissa tulee olla selkeät kirjalliset ohjeet asiakastietojärjestelmien käyttöön ja tietoturvaan liittyen. *Tehy ry* kannattaa esitystä siitä, että jokaisella palveluntajalla olisi oltava seuranta- ja valvontatehtävää varten tietosuojavastaava ja asetettu velvoite laatia tietoturvasuunnitelma.

Tehy ry kannattaa perussuostumuksesta luopumista sillä edellytyksellä, että asiakkaan informointiin kiinnitetään erityistä huomiota sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa. Potilaan informoinnista tulee tehdä merkintä sähköiseen järjestelmään (miten ja milloin informaatio on annettu). Erytystä huomiota on kiinnitettävä siihen, että tieto annetaan selkeästi asiakkaan tietotason ja kielitaidon huomioiden (esimerkiksi ikäihmiset ja maahanmuuttajat). Organisaatioissa on luotava toimintatavat ja laadittava kirjalliset ohjeet niin, että kaikkien ammattihenkilöiden on mahdollista antaa tieto asiakkaalle yhtenevällä tavalla. Työnantajien on huomioitava, että asiakkaiden informointi varsinkin järjestelmän käyttöönottoaiheessa vie ammattihenkilöiltä työaika.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan viimeistään vuoden 2020 loppuun mennessä otetaan käyttöön yksi yhtenäinen ja yhteiskäyttöinen valtakunnallinen lääkityslista. *Tehy ry:n* näkemyksen mukaan tämä on erityisen tärkeä uudistus, joka lisää lääkehoidon turvallisuutta. Jos mahdollista, lääkityslista tulisi ottaa käyttöön jo ennen vuoden 2020 loppua.

Tehy ry:n näkemyksen mukaan Personal Health Record (PHR), omatietovaranto, lisää potilaan mahdollisuuksia huolehtia hyvinvoinnistaan ja terveydestään. Omatietovarannossa tulisi olla saatavilla ammattihenkilöiden tuottamaa ajantasaista tietoa esimerkiksi painonhallintaan tai fyysisen kunnon kohottamiseen liittyen. Näin potilas voisi omia tietoja hallinnoidessaan saada luotettavaa tietoa ja tukea elämäntapojen parantamiseen.

Asiakkaalla on hallituksen esityksen mukaan oikeus kieltää rekisterinpitäjää luovuttamasta häntä koskevia asiakastietoja toiselle rekisterinpitäjälle. Rekisterinpitäjän sisällä asiakkaalla ei ole kielto-oikeutta. Asiakastietojen joustavan käytön näkökulmasta tämä on perusteltua, mutta aiheuttaa erityisen informaatiovelvoitteen, jotta asiakas ymmärtää missä laajuudessa (esim. tulevassa sote-uudistuksessa maakunta toimii ilmeisesti yhtenä rekisterinpitäjänä) hänen tietojensa voidaan luovuttaa rekisterinpitäjän sisällä.

Lakiin sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain muuttamisesta ehdotetaan muutoksia. 10 § esitetään muutettavaksi siten, että potilasta hoitava sairaanhoitaja voisi proviisorin ja farmaseutin lisäksi tehdä tarpeelliset tekniset korjaukset ja täydennykset lääkemääräykseen. Lisäksi potilasta hoitava sairaanhoitaja voisi kirjata suullisesti lääkkeenmääräjäältä saamansa korjaukset ja muutokset lääkemääräykselle. Tehyn näkemyksen mukaan hallituksen esityksen teksti tai lain kirjaus ei ole tässä muodossa riittävän selkeä. Tarkoitetaanko potilasta hoitavalla sairaanhoitajalla kaikkia laillistettuja sairaanhoitajia (myös terveydenhoitajat, kättilöt ja ensihoitajat) vai vain rajatun lääkkeenmääräämisoikeuden omaavia sairaanhoitajia?

Tehyn näkemyksen mukaan suullisessa tiedonvälityksessä on potilasturvallisuusriskejä. Terveydenhuollossa on siirrytty entistä enemmän siihen, että tietoja mahdollisuuksien mukaan siirretään kirjallisesti, ei suullisesti. Ammattihenkilöiden työskentelytahti on kiireinen, työympäristö on usein hälyisä ja työssä tapahtuu paljon keskeytyksiä. Tällöin on riski, että suullinen lääkemääräyksen korjaus kuullaan tai ymmärretään väärin. Olisiko tarpeellista, että lääkkeen määrääjä vielä hyväksyisi tietoteknisesti tehdyn korjauksen tai muutoksen sähköisessä lääkemääräyksessä?

Sähköiset järjestelmät ovat haavoittuvaisia esimerkiksi sähkökatkostilanteissa. Tehyn näkemyksen mukaan kansallisesti on varauduttava erilaisiin häiriötilanteisiin siten, että potilas- ja asiakasturvallisuus ei vaarannu.

Tehyn lausunnossa on otettu huomioon Tehyn yhteistyöjäsenjärjestöjen näkemykset. Lausunnon valmisteluun on osallistunut Suun Terveysterveystieteiden Ammattiliitto STAL ry.

Helsingissä 3.3.2017

Rauno Vesivalo
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Lisätietoja:
Mervi Flinkman
Työvoimapolitiikan asiantuntija
Tehy ry
0400-968324